Nr. 223 **Doos Gazette** **Januari 2021**
guido.vandermarliere@telenet.be

Boerenbetweterigheid uit het verleden
*
De geschiedenis zijn leugens waarover iedereen het eens is
Napoleon
*
Doos Gazette, een slim schrift des tijds met meer dan 640 lezers

Beste abonnee

Bezoek de Hopast van het Neerhof in groep ! Alle info op de webstek!

't Neerhof

Lees de geschiedenis van Poperinghe

Dank zij de goede zorgen van **Jean Boidin** *is de website van 't Neerhof weer aangegroeid en loopt hij nu tot* **1568.**

https://tneerhofvzw.be/

We hebben ons **DiMPop** wat heringericht.
De artikels van de volgende jaren zijn aangepast en vooral aangevuld:

- Jaar 1246 – 1278
- Jaar 1295 – 1316
- Jaar 1347 – 1350
- Jaar 1350 – 1366
- Jaar 1366 – 1374
- Jaar 1400
- Jaar 1456 – 1459
- Jaar 1460
- Jaar 1520 – 1529

En werden ook verschillende nieuwe artikels bijgevoegd:

Jaar 001 - Steengoed 01

De prehistorie gezien door de ogen van Robert Toussaint .
Robert heeft lang een museum opgebouwd rond het steen-goed en daar uit haalden we deze ruime inleiding op de prehistorie.

Jaar 001 - Steengoed 02

Robert Toussaint verzamelde heel wat steen-goed - en hier heeft hij het over de Keltische samenleving hier in de streek - en hun bakkunst en hun keltische munten.

Jaar 007 - Adriaen munten

Meester Adriaen was één van de geschiedenispioniers in Poperinghe - Hij schreef een artikel over de keltische munten, dat we hier overnemen.

Jaar 100 DeBruggeweg
De Bruggeweg was het verlengde van de heirbaan en liep zowat parallel met de huidige Elverdingseweg.
't Is één van onze oudste wegen in het landschap en werd in 1366 gebruikt om de Poperingevaart aan te leggen. Een wandeling waard!

Jaar 100 Steengoed
Uit de webstek van Robert Toussaint hebben we ook nog een derde steengoed artikel gepuurd.
Het lezen, maar vooral het bekijken waard.

Jaar 1498-1499 *

Het bijzondere verhaal van de eerste paardenmolen -
de Heeschemolen -
in de stad.

Jaar 1566

Slaet op de trommele

Een prachtige uitvoering van 'Slaet op de trommele' met dank aan alle medewerkers!

Jaar 1566 Willem van Nassauwe

Het authentieke lied 'Willem van Nassauwe' op de melodie van 'Chartres - tekst vande Poperinghenaar Petrus Daten!

!!! Hiervoor is een download van een externe site nodig !!!

Jaar 1567

De geuzen te Poperinghe met de bijzondere rol van Jan Denys en alle probelemen van dien!

Jaar 1567 psalm

Als een hert ghejaeght O Heere
dat verssche water begheert

Jaar 1568

Het jaar van de Wilde Geuzen te Poperinghe
met het drama van de priesters te Reninghelst!

Aan al mijn lezers …
Een keikoptof nieuwjaar gewenst –
't zal alleszins beter zijn dan het coronajaar 2020.

Ik hoop voor 2021 heel stukken bij in het DiMPop – een paar prachtige 'geschiedenisdagen' in het Poperingse en vele goede vondsten in de archieven !

En ik hoop dat velen een goede bijdrage leveren aan Doos Gazette – dat dit jaar hopelijk zijn 20ste verjaardag zal mogen beleven.

En in wens voor iedereen een goede gezondheid en dat allen die jullie dierbaar zijn kortbij jullie mogen zijn en jullie hart verwarmen.

Nieuwjaarsbriefjes
Verzameling Hugo Lefebvre

Eerst een briefje van Hélène Vancayzeele uit 1921

Zeer Lieve Ouders
Het vernieuwen des jaars verschaft mij het genoegen U mijn wenschen van geluk en mijn gevoelens van dankbaarheid uit te drukken. Dagelijks bid ik den Heer zijn mildste zegeningen over U te laten nederdalen, U een lang leven op aarde en hiernamaals het eeuwig geluk des Hemels te schenken. Opdat mijn gebed moge verhoord zijn, zal ik mijn best doen, lieve ouders, om altijd braver en neerstiger te worden, en U alzoo alle mogelijke voldoening te verschaffen.
Uw onderdanig kind Hélène
Poperinghe, den 1sten januari 1921

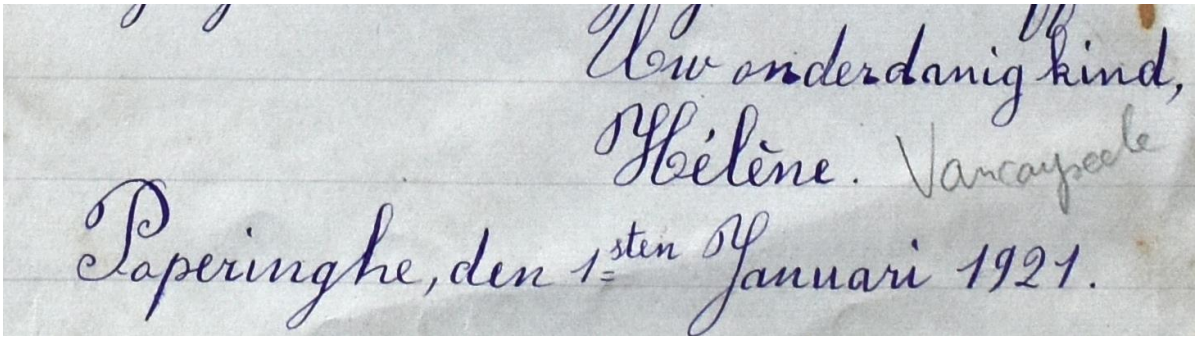

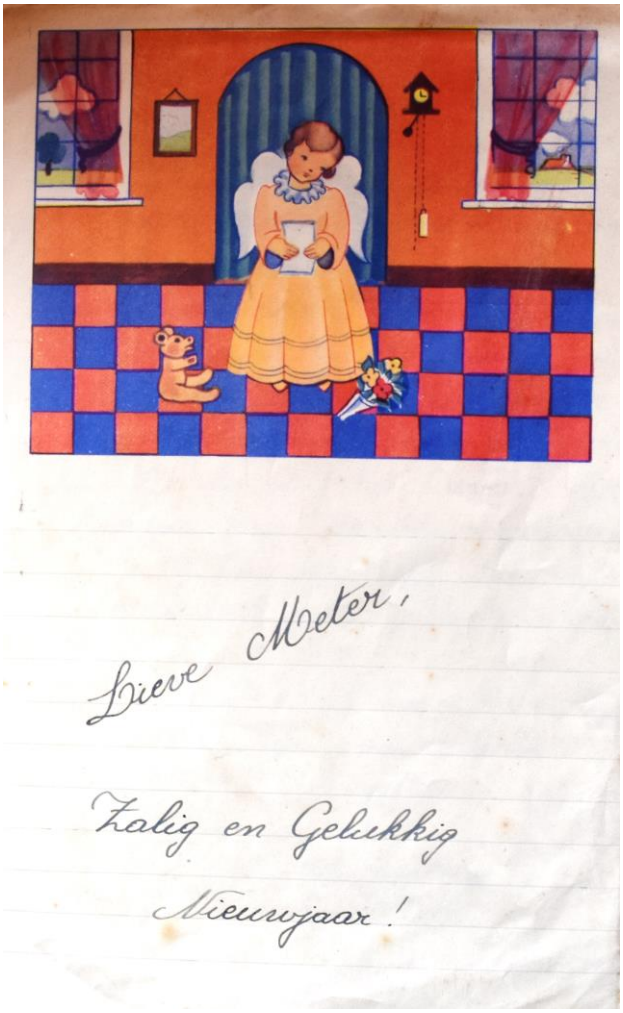

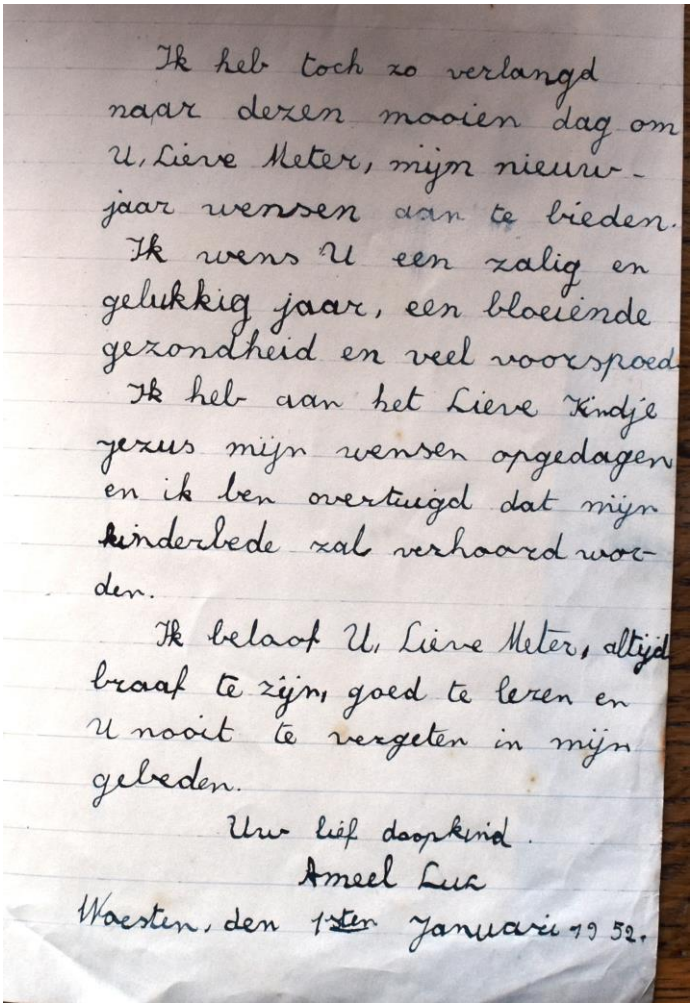

Ik heb toch zo verlangd
naar dezen mooien dag om
U, Lieve Meter, mijn nieuw-
jaar wensen aan te bieden.
Ik wens U een zalig en
gelukkig jaar, een bloeiende
gezondheid en veel voorspoed.
Ik heb aan het Lieve Kindje
Jezus mijn wensen opgedagen
en ik ben overtuigd dat mijn
kinderbede zal verhoord wor-
den.
Ik beloof U, Lieve Meter, altijd
braaf te zijn, goed te leren en
U nooit te vergeten in mijn
gebeden.
Uw lief doopkind.
Ameel Luc
Woesten, den 1sten Januari 19 52.

Dit volgende nieuwjaarsbriefje is geschreven door de bekende tekenaar ***Luc Ameel.***

Lieve Meter
Zalig en gelukkig nieuwjaar !

Ik heb toch zo verlangd nar dezen mooien dag om U, lieve meter, mijn nieuwjaarwensen aan te bieden.
Ik wens U een zalig en gelukkig jaar, een bloeiende gezondheid en veel voorspoed.
Ik heb aan eht lieve kindje Jezus mijn wnesen opgedragen en ik ben overtuigd dat mijn kidnerbede zal verhoord worden.
Ik beloof U, lieve meter, altijd braaf te zijn, goed te leren en U nooit te vergeten in mijn gebeden.
Uw lief doopkind
Ameel Luc
Woesten, den 1sten januari 1952

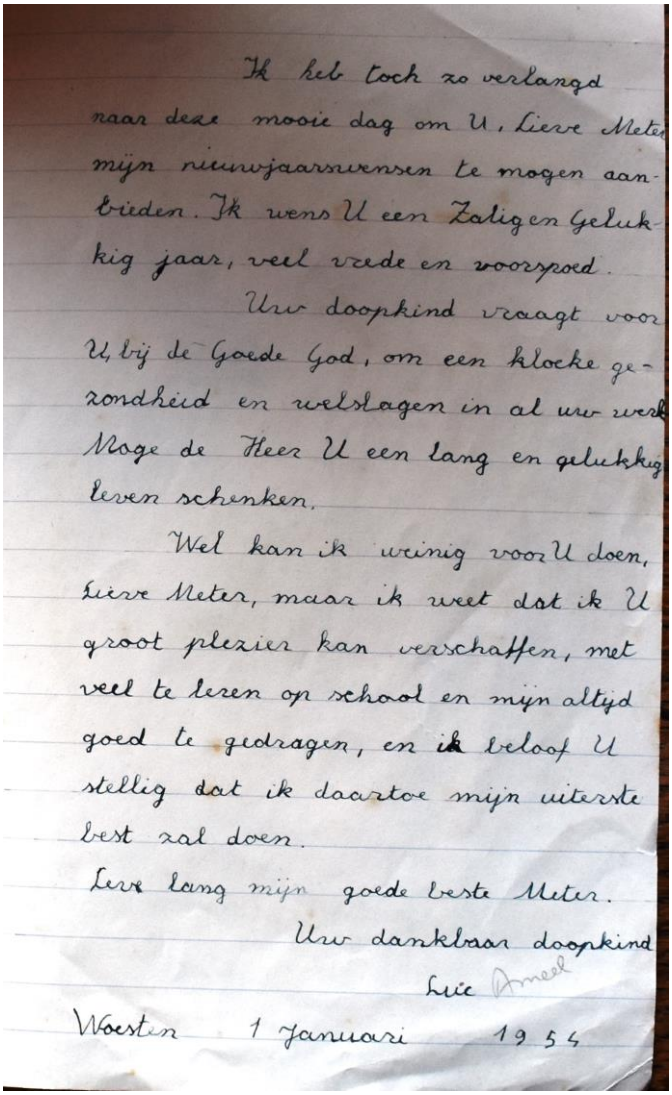
Ik heb toch zo verlangd
naar deze mooie dag om U, Lieve Meter
mijn nieuwjaarswensen te mogen aan-
bieden. Ik wens U een Zaligen Geluk-
kig jaar, veel vrede en voorspoed.
Uw doopkind vraagt voor
U, bij de Goede God, om een kloeke ge-
zondheid en welslagen in al uw werk
Moge de Heer U een lang en gelukkig
leven schenken.
Wel kan ik weinig voor U doen,
Lieve Meter, maar ik weet dat ik U
groot plezier kan verschaffen, met
veel te leren op school en mijn altijd
goed te gedragen, en ik beloof U
stellig dat ik daartoe mijn uiterste
best zal doen.
Leve lang mijn goede beste Meter.
Uw dankbaar doopkind
Luc Ameel
Woesten 1 Januari 1954

En nog een briefje van de kleine Luc Ameel maar dan van uit het jaar 1954.

Ik heb toch zo verlangd naar deze mooie dag om U, lieve meter, mijn nieuwjaarwensen te mogen aanbieden. Ik wens U een zalig en gelukkig jaar, veel vrede en voorspoed.
Uw doopkind vraagt voor U bij de Goede God, om een kloeke gezondheid en welsagen in al uw werk.
Moge de Heer U een lang en gelukkig leven schenken.
Wel kan ik weinig voor U doen, Lieve Meter, maar ik weet dat ik U groot plezier kan verschaffen, met veel te leren op school en mijn altijd goede te gedragen, en ik beloof U stellig dat ik daartoe mijn uiterste bet zal doen.
Leve lang mijn goede beste meter.
Uw dankbaar doopkind
Luc
Woesten – 1 januari 1954

De laatste Koloniaal

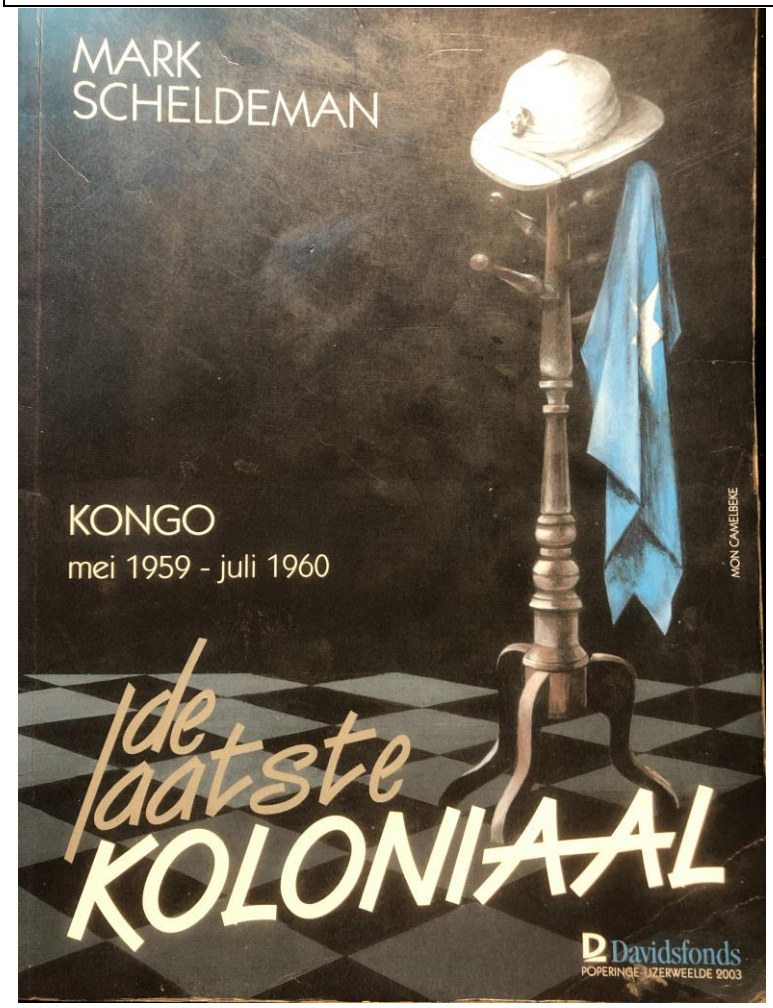

In 2003 schreef **Mark Scheldeman** *(85 j) het boek 'De laatste Koloniaal' over zijn belevenissen als hulpgewestbeheerder in Congo in de jaren 1959 en 1960. De duizend exemplaren waren in korte tijd uitverkocht. Maar de vraag bleef groot.*
Het is een biografie zonder een ideologische grond, die zo objectief mogelijk ie korte maar zeer uitzonderlijke periode van 16 maand beschrijft. Er worden geen historische conclusies getrokken noch vooruitzichten geformuleerd. maar i een zeer anekdotisch verhaal over hetgeen hij dagdagelijks meemaakte .

Het motief voor de derde uitgave is niet financieel; het herdrukken van een kleine oplage beoogt geen winst.
Maar het is gericht tegen de totaal uit de hand lopende aanval - hetze- tegen het kolonialisme en de kolonialen op een wijze die alle verbeelding tart. totaal onzinnig en gedragen door onze volledige pers. Het gevolg is dat onze bevolking al die verschrikkelijke beschuldigingen slikt. Sommige mensen vragen hem soms: 'Mark hoeveel handjes heb jij afgehakt?' en "wij werden onlangs nog als de racisten en de Kapo's (kampbewakers in de concentratiekampen tijdens WO II) afgeschilderd geweest in een artikel in De Standaard!", aldus Mark.l
Ook gericht tegen het boek van de Amerikaanse 'weekbladjournalist Hochschild dat voor een spotprijs (13 euro) als brainwashing door Knack wordt 'verkocht' , waarin hij je reinste waanzin, voortgesproten uit een gruwelijke fantasie wordt geschreven. Het boek is wereldwijd met meer dan een miljoen exemplaren in de hele wereld over de toonbank gegaan en heeft ons land onnoemelijke imagoschade aangebracht.
Daar tegen tracht Mark met zijn bescheiden biografie in te gaan.

Het boek "De laatste Koloniaal" is onthullend, misschien af en toe schokkend, maar vooral bijzonder eerlijk,
De titel van boek slaat op het einde van een tijdperk in het woelige Congo van toen. Na 1960 waren er geen kolonialen meer."Sindsdien trok Mark al 43 keer terug naar Congo en Oost-Afrika op trektocht met de rugzak en op de fiets. Hij spreekt nog altijd haast perfect het Swahili, de voertaal van Oost Afrika.
In het voorwoord van zijn boek schrijft VRT-journalist en Congo-expert Peter Verlinden:" Mark verbloemt niet, en dat is mooi. Zijn onzekerheden en angsten lezen even

waarheidsgetrouw als zijn 'heldendaden'. het is een van de en is beslist bij de beste getuigenissen van het leven v&an de Belgen in Congo"
"Ik ben fier op mijn koloniaal verleden en op mijn boek. Ik maak ook deel uit van de redactieraad van 'De Mohikaan', een tijdschrift voor oud-kolonialen " zegt Mark.
Het boek (157 bladzijden) is te bestellen bij Mark Scheldeman, 057/33 46 42, of schriftelijk op het mail adres: mark.scheldeman@pandora.be (prijs 20) of overschrijving van 20 euro plus 2 euro verzendingskosten op BE26 7775 3015 8529.
Beste groeten en dank ook van Hilde
Mark

Mark Scheldeman,
De Laatste Koloniaal

Op 23 mei 1959 startte Mark Scheldeman als assistent-gewestbeheerder in Kibombo (Kivu). Zonder het te beseffen behoorde hij tot de laatste lichting van de Koloniale Hogeschool. De jonge territoriaal (gewestambtenaar) begon enthousiast en tuk op avontuur aan wat een lange loopbaan moest worden. Hij werd echter verrast door de onafhankelijkheid en de bliksemsnelle breuk tussen Kongo en België.
'De Laatste Koloniaal' is geen politiek rapport, maar een levensecht verhaal van een jonge Vlaming in de Kongolese brousse. In een ironische stijl schetst Mark Scheldeman het dagelijks leven van blank en zwart: het werk, de kerk, de rechtspraak, maar evenzeer de jacht, tot zelfs het sluikstoken.
'De Laatste Koloniaal' is een openhartig verhaal van liefde en wellust, maar ook van de morele worsteling die dit opriep. Het bevat hilarische taferelen en charmeert telkens weer door de humor van de Kongolezen.
Dit boek is een verhaal van passie, passie voor Afrika, zijn natuur en zijn mensen. En telkens op de achtergrond nadert Uhuru: onafhankelijkheid en vrijheid.

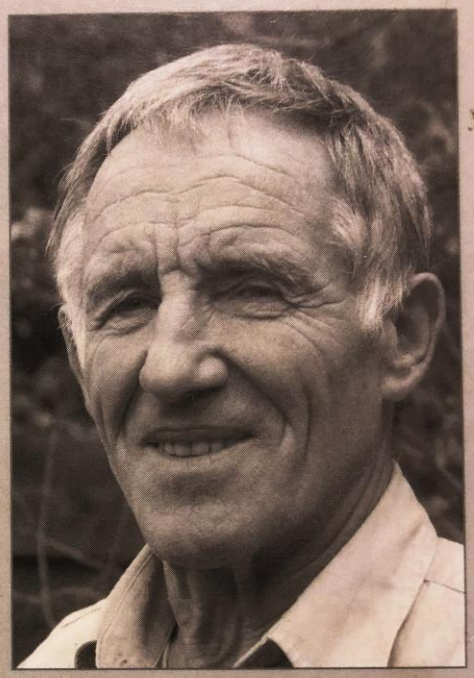

Mark Scheldeman,
de auteur

Mark Scheldeman is geboren op 23 mei 1935 in Ledegem en is licentiaat Koloniale & Administratieve Wetenschappen. Na de onafhankelijkheid studeerde hij Psychologie aan de RU Gent en werkte als PMS-adviseur in Veurne. Hij was directeur van het PMS in Poperinge van 1966 tot 1995. Mark Scheldeman doorkruiste jarenlang Oost-Afrika (Kenia, Kongo, Rwanda, Uganda) en leidt nog regelmatig tochten door Kenia.

De graaf van Montmorency - Fernand Vanrobaeys

Naar aanleiding van de foto's uit het decembernummer van Doos Gazette -, kregen we een verrassend antwoord van Fernand Vanrobaeys.
Hij schreef als antwoord naar Christien Vanlerberghe die de vraag stelde:

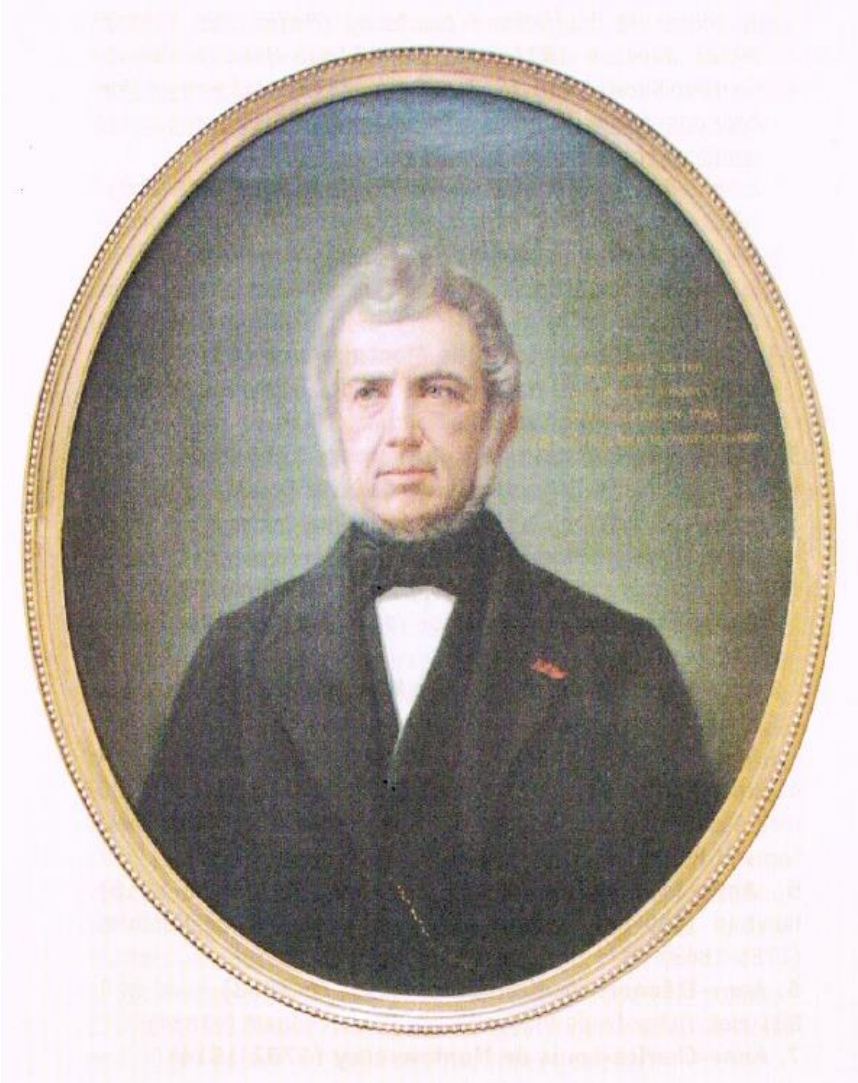

Beste Christien,

Als fervent lezer van Doos Gazette, als bestuurslid van Gidsenkring Ieper-Poperinge waar ik uw e-mail adres haalde, als bestuurslid van Heemkring Flambertus in Vlamertinge, dacht ik bij het zien van de foto's van de schilderijen onmiddellijk aan de foto's van de schilderijen als bijlage.
Hij heet Anne-Louis-Raoul-Victor, graaf van Montmorency (1768-1846) die in 1821 huwde met Euphémie-Théodora-Valentine de Harchies (1786-1858). Zij was een eerste keer gehuwd met Anne-Joseph-Thibault de Montmorency (1773-1818).
Euphémie de Harchies was bij haar eerste huwelijk in 1809 23 jaar en haar man 36 jaar. Bij haar tweede huwelijk in 1821 is ze 35 jaar oud en haar man 31 jaar. Haar tweede man is een zoon van de broer van haar eerste man, of met andere woorden, ze huwt met haar neef.
Met toelating van haar echtgenoot stichtte ze te Vlamertinge, haar geboortedorp, een godshuis als toevluchtsoord en verblijf voor arme ouderlingen en ongeneeslijke zieken. Bij haar overlijden in 1858 werden haar bezittingen te Vlamertinge geschonken aan de Burgerlijke Godshuizen van Vlamertinge, voorloper van de C.O.O. , het OCMW en thans de dienst Welzijn van de stad Ieper. Het rusthuis – voorheen 'Oudemannenhuis' genoemd – werd overgenomen door de vzw Wintershove. Anders was er geen rustoord meer in Vlamertinge.
De schilderijen werden door het OCMW meegenomen en opgehangen in het Godshuis Belle in de Rijselstraat te Ieper, de vroegere zetel van het vroegere Ieperse OCMW. Beide schilderijen werden grondig gereinigd en gerestaureerd. Ze hangen nu in de inkomhal van het WZC Wintershove, Poperingseweg 288 te Vlamertinge, en niet in de kapel zoals oorspronkelijk. Mijn moeder bracht er haar laatste 3 levensjaren (2017-2020) door en mijn

vader zijn laatste 6 levensmaanden (mei 2017-oktober 2017) en ik kon de schilderijen en de stichters regelmatig bewonderen.
Wat u bezit, zijn wellicht kopies van vermelde schilderijen.
Frans Lignel, thans voorzitter van Heemkring Flambertus, en tot voor 8 jaar 24 jaar lang schepen van Financiën van de stad Ieper, en thans nog tevens lid van het Bestuursorgaan van de VZW Wintershove, wijdde in 2002 een nummer van het tijdschrift 'Flambertus' aan Wintershove en Euphémie de Harchies. Daar haal ik deze informatie uit trouwens.

Als uw adres nog altijd Smissestraat 19 te 8650 Klerken is, stuur ik u graag eerstdaags een exemplaar op van het tijdschrift nr 3 van 'Flambertus'.
Als u vindt dat de portretten helemaal niet op elkaar gelijken, dan heb ik het verkeerd voor natuurlijk, waarvoor mijn verontschuldigingen.

Met vriendelijke groeten,

Fernand Vanrobaeys
Hospitaalstraat 27
BE - 8908 Vlamertinge
+32 478 384 175

Onder de daken van Parijs -

Van **Daniel Hauspie** *kreeg ik een oud liedje cadeau – Onder de daken van Parijs – een vertaling van Sous les toits de Paris – dat nog door Maurice Chevalier gezongen is geworden. Zijn versie is te vinden op:*
Maurice Chevalier - Sous Les Toits De Paris (lyrics/parole) - YouTube

Aan het Zangminnend Publiek !

Iedereen vraagt
de succesliederen van den dag

uitgegeven met veel bijval door den beroemden
en onovertrefbaren komieke zangerstroep

- GERARDINO -

Karakter- en transformatiezangers van eerste rang

Iedereen weet dat het gezelschap GERARDINO in Vlaanderen den grootsten bijval geniet en in de steden **Gent, Kortrijk, Brugge, Oostende, Blankenberghe, Poperinghe, Yper,** enz., ten huidigen dage onovertrefbaar genoemd wordt.

DEFTIGE LIEDEREN :-: PRACHTIGE KOSTUIMEN
:-: ALTIJD NIEUWIGHEDEN :-:

Voor alle inlichtingen wendt U to
MAURICE VANLAEKE, 108, Rodenbachstraat, Rumbeke

Drukkerij Fr. DUJARDIN, Onder sstraat, 17, GENT.

Onder de Daken te Parijs

Zangwijze: « Sous les toits de Paris ».

Woorden van Em. THYS.

I

Zij werd twintig jaar
Toen, met zacht gebaar,
D'oude moeder sprak tot haar,
Ja, om uw welzijn,
In gebrek, mijn klein,
Leed ik zooveel zielepijn.
Maar gij wist en begreep het met den dag,
Wat eene moeder niet al vermag.

REFREIN

Ginds, in de stad Parijs,
Onder de daken grijs,
Vindt men nog soms 't aardsche paradijs,
Al zijn wij wel alleen,
Daarom toch geen geween,
Wij leven gelukkig dicht bijeen,
Als gij mij maar mint,
Ben 'k gerust, mijn kind,
Want bij moeder zoet
Vindt men enkel goed,
Het is alzoo te saam
Dat men leeft aangenaam
In het zolderkamertje, stilaan.

II

Maar een dag brak aan
Dat op hare baan
'n Lieve jongen kwam te staan,
... Hij maakte haar dol,
Bracht 't hoofdje op hol
Sprak tot haar toen liefdevol:
Nini, weiger toch niet, mijn engel rein,
En wil thans voor goed mijn vrouwken zijn.

REFREIN

Ja, in de stad Parijs,
Onder de daken grijs,
Leeft men soms nog als in 't paradijs,
Is dan de lente daar
Op onze twintig jaar
Hoe plezierig is 't dan bij elkaar,
Maar het kinderhart
Dacht aan moeders smart,
Eerst weos zij hem al
Tot, z'op 't laatst, zich gaf
En toen bood de minnaar
Zijne liefde aldaar
In het zolderkamertje, aan haar.

III.

Plots kwam het verdriet
Voor haar in 't verschiet
Toen hij haar ontrouw verliet,
Terwijl, dag en nacht,
Nini aan hem dacht
Toch zij was ten einde kracht,
Docht, opeens, als gezonden door den Heer,
Stond hij droef en smeekend voor haar weer

REFREIN

En in de stad Parijs,
Onder de daken grijs,
Vond hij weer 't verloren paradijs;
Hij sprak haar, gansch verblijd,
Mijn lieve, 't wordt nu tijd,
Dat, voorgoed, g'aan mij verbonden zijt.
't Verleden is heen,
Stak thans uw geween,
Zweren wij nu trouw
Hier als man en vrouw,
Gelukkig en voldaan,
Bleef nu 't geluk, vootaan,
In het zolderkamertje bestaan.

Een goede vriend

—

Woorden van Em. THYS.
Zangwijze: « Un bon Copain ».

I

Op twintig jaar,
Is Lente daar,
Werken het hart en de auto te gaar.
Recht voor ons op
Steeds in galop,
Rijden wij de banen op;
't Is of g'herleeft,
Of 't krachten geeft.
Als alles, rondom ons, zich dan beweegt,
Dan zingen wij,
Verheugd en blij,
Bij goei vrienden is men vrij.

REFREIN.

't Is goed een goede vriend,
't Is wel het beste op de aarde,
Ja, want een goede vriend
Heeft dan een blonde zelfs meer waarde,
Hij is steeds goed gezind
Gelukkig hier op aarde,
Hij die heeft eenen vriend
Die, met de daad, dien naam verdient.

II

Beloffen zoet
Die men soms doet
Als men verliefd is wel tot in het bloed,
Wenschen gedaan,
Niets blijft bestaan,
Men ziet ze als rook vergaan,
Kussen, zoo zacht,
Vurig betracht,
Vergeet men dikwijls en zoo onverwacht
Liefde, o! spijt!
't Is ijdelheid,
Maar de vriendschap duwet altijd!

Refrein.

DE MANNEN

KLUCHTLIED

1

Voor u wil ik eens mijn lijfstuk geven
geven
't geen ik zing is niet overdreven - dreven
en de mannen eens de waarheid zeggen
zeggen
van allen eens dat boeksje open leggen

REFREIN

De mannen, de mannen
ze weten altijd wat
die mannen, die mannen
ze zagen gans de dagen
de mannen, de mannen
dat is wat kollosaal
geen eene man die deugt
't zijn al sloebers allemaal.

2

In 't eerste 't is mijn liefste engelinne - inne
u zal altijd oprecht beminnen - minnen
maar nen tijd nadien zijn dat geen uilen
uilen
slaan zij hunne vrouw een bloedbuile.

3

Mijn man is ook een van die snullen
snullen
is mij altijd bezig met kullen - kullen
kom ik 's avonds wat te laat van mijn
wetk - werk
hij zegt d'ak heb staan vrijen aan de kerk

4

Maar voor mijn part moesten ze janver-
deke - deke
al die mannen in ne koolzak stoken
steken
en in 't water smijten janverdome
nen eene goeie zou nog boven komen.

'k Wou dat ik nog een kindje was

(Met veel bijval gezongen door Kamiel Vanlaeke).

1

Toen ik nog klein was en in mijn wiegje lag
was ik de lieveling uit onze straat,
zij brachten mij soms een bezoek
en noemden mij hun lieven toetoe.
want al de meisjes zagen mij zoo lief
en noemden mij hun kleine hartedief.
Zij kusten mij zoo zacht en teer
liefkoosden mij zoo heen en weer
en kustte mij soms dan nog menig keer.

Refrein

Och! dat zij dat nu nog moesten doen
Brrr! 'k zou mijn beste wel doen
dat ik nu maar eens kon
of dien tijd terug begon
daarom zeg ik u gewis
groot zijn altijd niet plezierig is
daarom zeg ik in mijn zelven ras
'k wou dat ik nog een snotneus was.

2

Toen ik mijn eerste broek kreeg aan mijn
[lijf
kreeg ik van mama nen heele hoop snoeperij
ik kreeg van mijn papa een lekkere koek
om die terstond te leggen in mijn broek
dan kreeg ik van mijn mama heure schoe
och ik beloofde van het niet meer te doen
ik moest gewasschen worden rein
ja door het kindermeisje fijn
en speelde dan ook somtijds zoo met mij.

3

Den Zaterdag was het ook een grap
ik moest met de meiden naar het bad
naar de badkamer namen ze mij mee
ach ze waren altijd zoo tevree
dan namen zij mij zachtjes op hun schoot
en als ik nu van mijne kleederen
[ontbloot
dan staken zij mij in het vernuis
en dan begon de groote kuis
en ze wreven dan zoo stillekens op mijn
[buik.

4

Laatst was papa met mama op reis gegaan
en ik die moest met de buurvrouw slapen
zij legde mij in een zacht bed [gaan
en ik zag losmaken haar corset
maar toen ze was van hare kleederen vrij
nam ze mij dan zoo stil aan hare zij
zij zoende mij op mijne mond
het scheen dat zij daar plezier in vond
maar spijtig dat ik dan nog niets en kon.

Als we even in de Historische Kranten gaan snuisteren dan merken we al snel dat de 'Gerardino's' geen ééndagsvliegen waren. We vinden hun optredens verspreid tussen 1923 en 1950. In 1923 worden ze aangekondigd in de Fazet van Poperinghe – 8 juli – naar aanleiding

van de kermis te Poperinghe. Dan treden ze op 'In de nieuwe stad Veurne' bij Remi Dewickere-Liétaert, in de Veurnestraat.
En dit met de talentvolle medewerking van de komiekzanger Leonsk.

ONGELOOFLIJK ! ! !...
...EN TOCH WAAR ! ! !
Gedurende de Kermisdagen bij **C. Brabandts,** « Café des Alliés », Yperstraat, komt opnieuw de vermaarde
Zangersgroep GERARDINO
met de talentvolle medewerking van
Troep FLORENTINO
Ongehoorden bijval! Lachen! Lachen!
Ingangsprijs : 2.50 fr.

Ingang 1 frank – Entrée 1 franc.
In de Gazet van Poperinghe van de 29ste juni 1930 spelen de Gerardino in het Café es Alliés' in de Yperstraat.

Ze spelen niet alleen iedere kermis van de volgende jaren te Poperinghe, maar ook in de omgeving. De Poperinghenaar kondigt hen op de 22ste januari 1939 aan te Woesten.

WOESTEN. — **De Groep Gerardino,** de koningen van den lach, komen U verlustigen in de zaal « In de Kruisstraat », bij Hector Saesen. Begin te 5 ½ uur 's avonds. Laatste nieuwe liedjes. Plaatsen 4 en 3 fr.

In 'Het Wekelijks Nieuws' van de 18de februari 1930 worden ze aangekondigd te Oostvleteren.

De Gerardino's komen.
Op Zondag 19 Februari komen de populaire « Gerardino's » naar « Rhetorika » bij A. Colpaert. Ze brengen er een gala-avond zonder voorgaande met de koning van de lach, Camillio. Deuren te 18.30 u. Begin te 19 u. stipt. Kaarten op voorhand in de zaal.

HET VLAAMSCHE VOLKSTOONEEL. ICONISCH THEATERGEZELSCHAP 100 JAAR GELEDEN OPGERICHT

Nu is in het Kadoc het archief van het Vlaamsche Volkstooneel binnen gebracht.
En ja, zij speelden ook ooit in Poperinghe !

Flyer voor de opvoering van 'Lucifer' (Vondel) in Parijs, 31 mei 1927. [BE/942855/732/432]

Het Vlaamsche Volkstooneel, kortweg VVT, is een begrip in de theatergeschiedenis van Vlaanderen. Het VVT was een rondreizend toneelgezelschap dat tussen de twee wereldoorlogen een vernieuwende invloed had op het Vlaamse theaterleven. Het ontstond in 1920 uit de bundeling van de krachten van het Fronttoneel en het V.O.S.-toneel met Jan Oscar De Gruyter als artistiek leider. Op 12 november van datzelfde jaar – net een eeuw geleden dus – vond met *Freuleken*, een komedie van de Nederlandse schrijver Herman Roelvink, de eerste opvoering plaats.

Het gezelschap kende een woelige geschiedenis en voer vanaf het seizoen 1924-1925 onder katholieke vlag onder de leiding van Johan de Meester en Jan Boon. Zij kozen voor katholiek theater met een uitgesproken modernistische vormentaal. Het VVT verwierf in de jaren 1925-1929 een groot prestige, maar de financiële situatie bleef precair en de interne spanningen na het vertrek van De Meester namen toe. Die leidden in 1930 tot een splitsing van de groep. Het VVT bleef nog actief tot in 1932.

Het Vlaamsche Volkstooneel beschouwde zich als een soort reizende volksuniversiteit en confronteerde zijn publiek met een uiterst verfijnd en internationaal repertoire. Het gezelschap speelde niet enkel in de grote theaters, maar maakte ook naam met voorstellingen in de openlucht. Ook had het succes in het buitenland met voorstellingen in Frankrijk, Nederland en Duitsland. Het werkte bovendien samen met kunstenaars van naam als Floris Jespers, René Moulaert en Victor Servranckx.

Het archief van het VVT, inclusief tekstuitgaven, foto's, affiches en ontwerptekeningen, wordt in KADOC bewaard. Op kadocerfgoed.be presenteren we er een kleine selectie van. Voor meer informatie over het gezelschap kunt u ook terecht bij onze collega's van Cemper, Centrum voor Muziek en Podiumerfgoed.

Op Dinsdag 13 Mei, om 8 uur,
in de Zaal « Palace » Poperinghe.

HET EINDEXAMEN

BEROEMD BLIJSPEL
door HET VL. VOLKSTOONEEL
onder de leiding van
Dr DEGRUYTER
Bestuurder van den
Koninklijken Schouwburg van Antwerpen.
Prijzen der plaatsen : 5, 4 en 3 fr.

De troep van Dr de Gruyter is ontegensprekelijk de sterkste die tegenwoordig in Vlaanderen bestaat.

Geen stad in Vlaanderen of het « Vlaamse Volkstoneel » trad er een of meermalen op en verwierf er een reuzenbijval.

Wie is Dr de Gruyter ?

Alle Vlaamsche Oud-Strijders kennen hem, 't was hij die op 't front z'n tooneelgroep stichtte en er optrad in de schouwburgen der koningin o.a. te Vinckem en te Hoogstaede.

Over twee jaar werd Dr de Gruyter bestuurder benoemd van den Koninklijken Schouwburg te Antwerpen - en is het nog.

Het is de tweede maal sinds den oorlog dat het « Vl. Volkstoneel » hier optreedt. Een eerste maal, in 192 op uitnoodiging van de V.O.S. trad het hier op met « Dolle Hans ». Dinsdag aanstaande wordt het « Eindexamen » gespeeld, 'n prachtig blijspel.

Zulke avonden zijn eene ware zeldzaamheid en geen enkel kunst- of tooneelliefhebber mag ten achteren blijven.

Dinsdag moet het een sukses worden voor het « Vl. Volkstoneel. » Nog enkele kaarten zijn voorhanden in Palace Hotel.

Dat men zich haaste.

De Poperinghenaar
1924 – 11 mei

Parels uit het Stadsarchief van Poperinge

Ik heb mij dit jaar vooral bezig gehouden met de transcriptie van halmen en rentencontracten uit de 16de eeuw en de onderstaande vond ik toch speciaal.
We kennen de uitdrukkig:Gods water ove Gods akker laten lopen – wat zoveel wil zeggen als de zaken hun 'wereldsen' gang laten gaan.
Op de oudste plaats, Campen, 107, waar de uitdrukking voorkomt, luidt deze zegswijze: hy laet Godts water over Godts land gaen, in welken vorm wij ze ook aantreffen bij Bredero.
Maar ik heb mij dikwijls afgevraagd, waar God zijn akker eigenlijk had.
In de register van de renten – SAPoperinge nummer 395- vinden we de onderstaande schuldverklaring:

17 september 1576 – Pieter Duyck heeft schulden – **Gods ackere** – SAP 395 – Renten

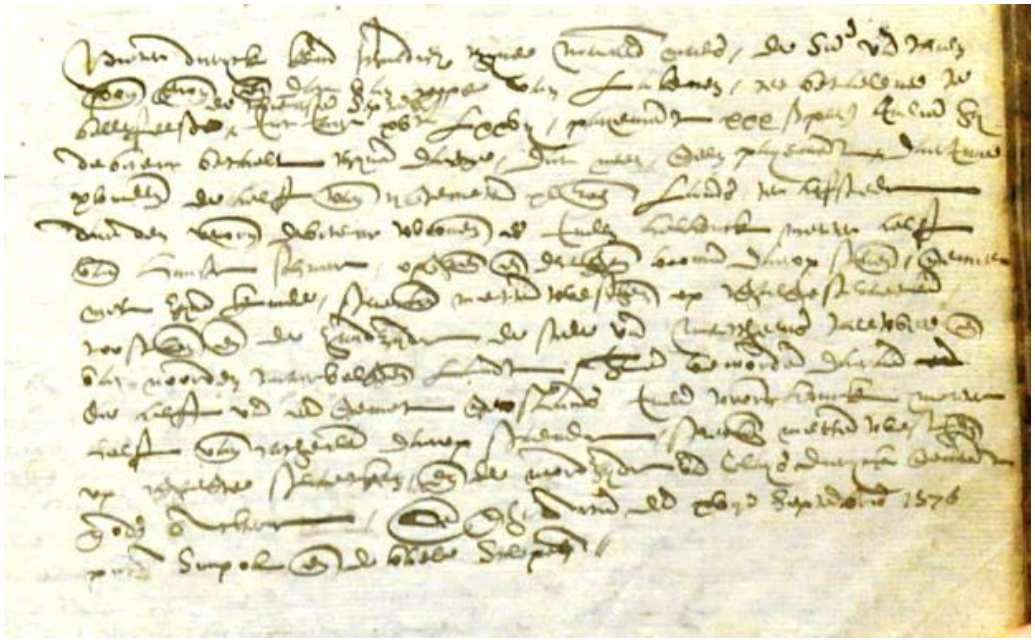

Pieter Duyck kend schuldich tzyne Maillaerd Nouls – De somme van thien ponden grooten ende dat van **coope van lakenen** – te betaelen te Bellefeeste den thienste september – int jaer xvc lxxvij – payemendt xxx schele parisis indien hy debiteur betaelt tzynen daeghe – dat neen - geen paeymendt –
daerinne verbindende de helft van ij gemeten xl roen lands ter hofstede daer de voornoemde debiteur woonende es **inden Helhouck** metter helft vande huuse - schuer – opgaende ende draeghende boomen daerop staende – gemeene met zynen kinde – staende metten westhende **op tGalghestraetken** – toosthende ende de zuudzyde de stede van Mattheus Talewee ende van noorden tnaervolghende landt –
Item te noorden daeraen de helft van een gemet gerslands inde voornoemde houck metter helft vande catheilen daerop staende – streckende metten westhende op tGalghestraetken ende de noordzyde an Clays Duyck **genamdt Gods ackere** –
Over erfve – aactum den xvij septembris 1576 –
Present Simpol ende Dobbele schepen

Nu weten we tenminste waar Gods akker ligt – ergens in de Poperingse Hellehoek …

En we voegen daar ook nog een 'rentebrief' ij die we in de register van de renten – SAPoperinghe 395 vonden.

8 november 1577 – Een inventaris van een boer – Renten SAP 395

Kaerle de Grauwe,
verbind inden handen van **Pieter Schaepshooft**,
een blaerden[1] ruin,
zes koen, dannaff drie chillede[2], een blaerde ende een roode ende een gryze,
twee drynckelinghen, deen blaerde ende dandere chillede,
twee jaerlynghen, deene blaerde ende dander witrick[3],
twee vette zwyns, vier mager zwyns, drie schapen,
vruchten inde scheure, xviiij c – *1800* - coorne onder tarwe ende messillon[4], xxviij c - *2800* - haver, xiij c – *800* - boonen, xvjc – *1600* - cruuds, eenen hoop hooys, gestineert[5] xxvij pond parisis,

---

[1] Blaerden: WNT - Eene witte plek aan het voorhoofd van sommige dieren, bepaaldelijk van runderen; ook *bles* genaamd. Ook wel als naam voor de zwarte vlekken om de oogen, wanneer verder het hoofd grootendeels wit is.
[2] Schillede – WNT - (scillede), bnw. *Bont*, *gevlekt*, *verschillende kleuren hebbende*, van dieren. De juiste wijze der vorming van het woord is niet helder; het maakt den indruk van eene bahuwrihi-samenstelling, met de beteekenis "vlekken hebbende", doch een znw. *schille* (*schil*) in den zin van "vlek" is niet aan te wijzen. Misschien is het woord oorspronkelijk alleen gebruikt als tweede lid eener samenstelling, waarvan het eerste deel eene kleurnaam is: deze zijn althans vrij talrijk, als rootschillede, bruunschillede, witschillede, terwijl het gebruik van schillede afzonderlijk zeldzaam is. Doch ook dan zou men een znw. met de genoemde beteekenis noodig hebben, om het woord als boven te verklaren. De verklaring van schillede uit *schillende is ook niet waarschijnlijk: dit woord komt meermalen voor in de bet. "verschillend, onderscheiden", maar nergens in de opvatting "verschillend van kleur"; ook is het woord *schilde* nog heden in het WVlaamsch een gewoon woord voor "gevlekt, bont" ("*schilde* steen, marbel, muur; *schilde* boter (met witte vlekken); *schilde* van kleur, van het aangezicht; wit en geel of purper en blauw gevlekt"); vgl. ook ald. "*schillebont*" (uit *schildebont* = *schilde* en bont". Zie bij rootschillede een voorbeeld van het woord (*Rek. d. Gr.* 1, 362; *a.* 1345, Holland, 1343-1346: "van twee **scillede** calveren"). De in het *Mnl. Wdb*. t. a. p. eenigszins aarzelend aan het woord toegekende beteekenis *bont* is zeker; vgl. eene plaats bij Van Mander, waar de opgang der zon wordt uitgedrukt door: "ghewasschen in 't ghewat Oceanich vier *schillede* peerden op komen stijgen"; in de uitg. van 1618 wordt het woord verklaard door *bont* (de wagen van Aurora wordt getrokken door vier bonte paarden, waaraan men de kleuren van morgen, middag, avond en nacht wilde zien, *nl.* ros, wrt, donkergeel en zwart). Vgl. *lat. varius*, dat in het Ofransch benaming eener kleurmengeling is geworden, gezegd van de oogen (*des yeux vairs*). Zie schillinge, dat eveneens gebruikt wordt van de vlekken der huid van een dier, en vertaling is van *lat. varietates*. — Misschien is het woord ook in den vorm scilde bekend geweest; vgl. *Cod. Dipl. U.* 2[1], 169, Holland, 1444: "I robijn, I scerpe dyamant ende II **scilde** dyamant" , doch het woord zal wel iets anders beteekenen.
Bont, *gevlekt*, *verschillende kleuren hebbende*, van dieren.
[3] Witrick = met een witte rug

MESSELJOEN, MESTELJOEN, MISSELJOEN, MENGELSOEN, o. Mastelnin, fr. *méteil*. " Tarwe, *messelioen* ofte rogghe. " (Cueren van Rousselaere.)

[4] Messillon = De Bo -
[5] Estineren = schatten

een hoop vlas gereet ende ongereet, x ghemeten groene coorne, x ghemeten in de lente te zaeyen by den debiteur ten toecommende jaere,
inhavene[6] catheilen, xxvij tinnen plateelen, onder cleene ende groote, drie tinnen boterplateelen met voeten, ses tinnen zoudvaeten, drie eloen ketelen, een eloden candelaere, een eloden becken,
vijf bedden gestoffeert elck met wollen baelen, xix slapelakenen ende alle tlywaert ten huuse, een beddecoetsen,
een keerne, xiiij cannen met tinnen decsele,

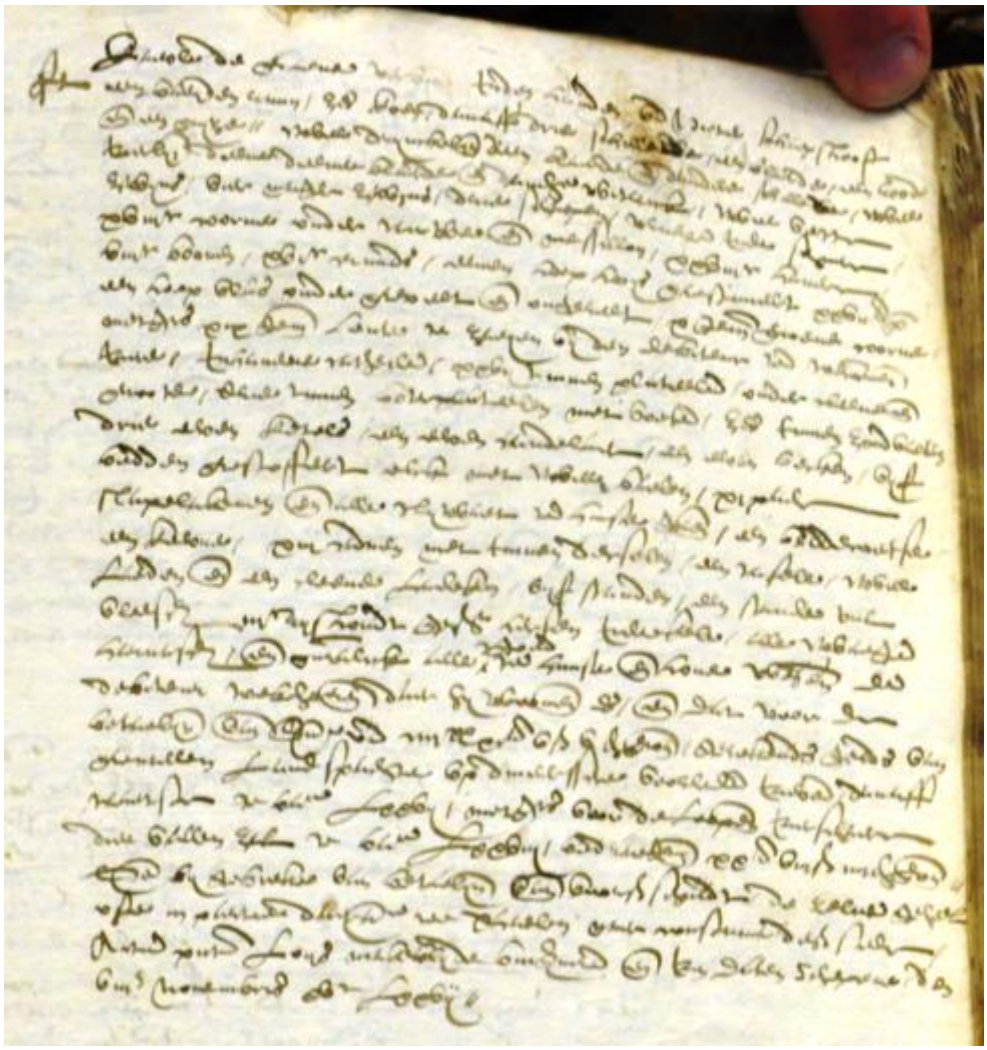

een tafele, twee laeden ende een cleen laedeken,
vijf standen, een seule[7]vul vleesch,
iiijc – *400* - ryshoudt, alle tgoed ten huuse ende hove wesende,
de debiteur toebehoorende daer hy woonende es ende dat voor de betaelinghe vande somme van iiij xx xj pond v schele v deniers grooten – gerekends geld van ghevallen landspachte op diversche voorleden jaeren dannaff tlaetste te baemesse lxxvij –
metgaders voor de loopende jaerschaere die vallen zal te baemesse lxxviij bedraeghende xx pond viij schele iiij deniers grooten
omme by gebreke van betaelynghe van de voorseyde schuldt de zelve geheel ofte in partie daervan te betaelen naer coustume deser stede
Actum present Loys Makeblyde, burghmeester ende Jan Daten, schepene – den viij ste novembris xvc lxxvij

[6] Inhavene = WNT – Inboedel
[7] Seule = emmer - houten emmer

Het beste pak van molenaarszoon Evarist Becuwe te Pollinkhove in 1873?
Marc Becuwe

Foto uit 1873 van Evarist Becuwe en Romanie Vandewoestyne te Pollinkhove. Opvallend is dat de molenaarszoon een witte broek en een witte gilet draagt. Is dit het typische zondagse pak van een molenaar of gewoon zijn trouwkostuum en dus een huwelijksfoto? (Foto uit het familie-archief Becuwe 1665-2019 berustend bij Marc Becuwe, Diksm

De molenaarsfamilie Becuwe was in de jaren 1665-1750 actief in Belle-Ambacht (thans regio Bailleul, Département du Nord, Frankrijk) en van 1750 tot 1919 in Veurne-Ambacht (de huidige Westhoek in de provincie West-Vlaanderen), (Becuwe, 1992; Denewet, 2006).
In mijn familie-archief bevindt zich een ovale foto, 39 cm hoog op 29 cm breed, van mijn overgrootouders Evarist Becuwe (1847-1935) en Romanie Vandewoestyne (1856-1903). Evarist, in het dorp gekend als “Risten”, was de zoon van Charles-Louis Becuwe en van Christina Van Exem, molenaars op de Becuwemolen II, thans de Markeymolen genoemd, te Pollinkhove (Lo-Reninge). In 1873 verlooft Evarist, 26 jaar, zich met Romanie Vandewoestyne, 17 jaar en dochter van welstellende landbouwers uit Esen (Diksmuide). Volgens het verhaal van mijn groottante, Augusta Becuwe (1876-1960), de oudste dochter van het koppel, werd deze foto opgenomen op de kermis van Alveringem in 1873. Evarist zou er zijn aanstaande echtgenote gaan voorstellen aan zijn familie, molenaars op de Doornmolen

te Alveringem. Tante Gusta had het oorspronkelijke negatief, een glazen plaat, in haar bezit. Dit negatief was jammer genoeg gebroken of gebarsten en zeer waarschijnlijk onvolledig. De voorliggende afdruk werd een halve eeuw na de oorspronkelijke opname gemaakt, in de jaren 1920-1930, en is bewaard gebleven met de oorspronkelijke kartonnen passe-partout. De barst in de glazen plaat is op deze afdruk zichtbaar als twee schuine lijnen in het bovenlichaam van het koppel en in het gezicht van Evarist. Het gehele beeld is zeer heterogeen van uitzicht: de brede randen rondom geven de indruk van bijgewerkt te zijn, los van het negatief. De ontwikkelaar van de foto heeft als het ware de ontbrekende delen van het negatief "fotografisch bijgeschilderd".

De Becuwemolen (II) of de huidige Markeymolen van Pollinkhove in 1897 (coll. Gilbert Deraedt, Leidschendam)

Tot aan zijn huwelijk in 1874 werkte Evarist als molenaar op de ouderlijke molen. Tante Gusta: "Evarist was kennelijk heel fier een telg te zijn uit een molenaarsfamilie want hij draagt op deze foto het typische uitgaanstenue, zeg maar het beste pak, van een molenaar: witte broek, witte gilet en zwarte jas. Het beste pak van de landbouwer was volledig zwart. Molenaars wensten zich te onderscheiden van de massa, die landbouwer was, door die witte broek en gilet. De symboliek die erachter zat, was dat het zwarte pak voor molenaars niet passend zou zijn want altijd overal bevlekt met het witte meel dat ze in de molen produceerden. En dus droegen molenaars dat witte uniform waarop meelvlekken en vegen niet te zien waren…"
Na zijn huwelijk met Romanie in 1874 werd Evarist, zeer tegen zijn zin, landbouwer op een pachthoeve, omdat zijn twee broers, Eduard en Désiré op de Becuwemolen II mochten blijven. Met zijn adellijke grootgrondbezitters, de familie de Spot uit Veurne, heersten feodale relaties. In 1893 gaat zijn landbouwbedrijf over de kop: "Risten is te kort gekommen…" zeiden de mensen in Pollinkhove. Romanie en Evarist waren het slachtoffer van de grote landbouwcrisis van de jaren 1880-1890. Zij werden winkelier en herbergier "In 't sajetten wijveken", in de Dorpstraat. Maar tijdens de Eerste Wereldoorlog '14-'18 beleefde het gezin een onwaarschijnlijke financiële meevaller. De duizenden Belgische soldaten aan de IJzer, die rond Lo en Pollinkhove hun rustkwartieren hadden, zorgden voor een nooit geziene omzet in

de kruidenierswinkel en in de herberg. Zeker en vast ook omdat “In ’t sajetten wijveken” enkele “jonge dochters” achter de toog stonden… Het verhaal van een molenaarsfamilie kan soms rare kronkels maken.
Tot besluit: in geen enkele publicatie over het molenaarsambacht heb ik ooit iets gelezen over een vestimentaire etiquette die bij molenaars gangbaar zou geweest zijn. Kunnen lezers het verhaal van Augusta Becuwe over “het witte zondagse pak van de molenaar” bevestigen of aanvullen met gelijkaardige gebruiken, in Vlaanderen, Noord-Frankrijk of Nederland?
Marc Becuwe.
marc.becuwe@skynet.be

Bronnen:
Becuwe, M., 1992. Het molenaarsgeslacht Becuwe en hun windmolens in Veurne-Ambacht 1750-1919. Uitgave in eigen beheer. Lampernisse. 56 pp.
Denewet, L., 2006. Van drijvers of ketsers, molens te Lo-Reninge. Molenecho’s, Vlaams tijdschrift voor molinologie. 34 (2): 61-164.

Cadet in Berthen

De Poperingenaar Vrambout, gouverneur van Westvlaenderen

Op de 1ste januari 1860, heeft het 'Weekblad van Dixmude' *groot nieuws!*
Zij stellen: Wy lzen in het Burgerwelzyn van Brugge: 'De benoeming van M. Vrambout tot gouverneur der provincie Westvlaenderen is de verheelyking van de burgerklas. Al wat in Brugge een burgerhert heeft, verheugt zich over deze benoeming en laet deze gevoelens door openbare betooningen uitschynen. Daerom zyn al de burgerhuizen bevlagd; het is dit principe dat allen bezielt, een man, gesproten uit de burgerklas, heeft zich door zyne kennissen en bekaemheden, weten den weg te banen naer de eerste plaets vn de provincie, en deze man is M. Vrambout; in hem verblyden wy ons burgers allen.
*Er komt dan ook een groot feest te Brugge voor deze benoeming. Onze man ter plaatse is de reporte van de '***Gazette van Brugge'.** *Hij doet verslag op de 4de februari 1860.*
Dynsdag heeft in onze stad het banket plaets gehad gegeven door den provincialen raed aen M. Vrambout, ter gelegenheid zyner definitieve benoeming als gouverneur der provintie. Op 64 leden ware ner 56 tegenwooridg; de afwezigen hadden aen de betooging deel genmen, maer konden, door oorzaken oanfhankelijk aen hunnen wil, aen het banket niet tegenwoordig zyn.

Statieportret van Gouverneur Vrambout - Met dank aan het SAPoperinge en de archivaris Tijs Goethals in het bijzonder.

M. Coucke, voorzitter van den provincialen raed, heeft de gezondheied voorgedragen aen den Koning, welke driftig toegejuigd is geworden; M. Van de Walle, ondervoorzitter, heeft degene voorgesteld van M. den gouverneur; dezelve is begroet geworden door menigvuldige bravos. Eindelyk, heeft M. de gouverneur op de gezondheid gedronken van den provincialen raed, en heeft gezeid hoe geluykkig hy zich bevond over de algemeene genegenheid dezer vergadering, en heeft er by gevoegd dat hy zal

trachten de alemeene goedekuring te verdienen met gouverneur te zyn niet van eene party, maer van geheel de provintie. Deze woorden zyn begroet geworden met herhaelde bravos.

Dit feest wordt door een eigenaardig voorval overschaduwd. De 'Standaerd van Vlaenderen' weet immers op de 1ste maart 1860 het volgende te melden:
Sommige dagbladen behelzen eenen brief uit Brugge, in welken er verhaelkd wordt dat op eht bal onlangs door M. de govuerneur Vrambout gegeven, een geneesheer bemerkte dat eene jonge dame van Nieupoort een zwart teeken op de kaek dreog; dat hy die dame wel kennende, haer vaermaende over de noodzakelykehdi van aenstondts haer te doen meesteren; dat eindleyk de dame het bal verliet, en dry dagen nadien te Nieuwpoort stierf. 't Was de kole die de dood had veroorzaekt.
De redactie voegt er wel bij: we weten niet of dit nieuwske gegrond is.
Of zou het 'vals nieuws' zijn, een lachen met een 'tache de beauté'?

Nu dat Poperinge een 'eigen' gouverneur in de rangen had, voorzag men grootse feesten in de stad om dit te vieren. Het programma, zoals we dit vonden in de register van het schepencollege, ziet er veelbelovend uit. We vertalen dit uit het Frans.
Gezien de resolutie van de gemeenteraad van de 14de april betreffende het officiëel bezoek van de heer Vrambout, gouverneur van West-Vlaenderen, gesteld op de 22ste van deze maand.
Gezien dat eht nodig is om maatregelen hiervoor te nemen.
Gezien nummer 2 van het artikel 90 van de wet van de 30ste maart 1836
Besluit:
De Yperstraat, de Grote Markt, de straten van het Gasthuis, Noorden, Cassel, O.L.Vrouwkruis, Overdam, Kleine Markt, Priesterstraat en Vlamingstraat, zullen versierd worden.
Maandag 21 mei
Het feest van 's anderendaags zal bekend gemaakt worden om 8 uur 's avonds, bij een artilleriecharge en het luiden van de klokken.
Dinsdag 22 mei
Een stoet samengesteld uit de autoriteiten van alle publieke functionarissen, van het korps en van het muziek van de Sapeurs Pompiers en van alle verenigingen vn de stad, zal georganiseerd worden om de heer gouveneur te ontmoeten.
De rangorde in deze stoet zal bepaald worden om 10 uur 's morgens aan het stadhuis.
De ankomst van de heer gourverneur in he station van de yzeren weg zal aangekondigd worden met een artilleriesalvo.
Onmiddellijk na zijn aankomst zal deze hoge functionaris door de stoet begeleid worden naar het huis van de heer burgemeester volgende deze weg: de Yperstraat, de Grote Markt, Gasthuisstraat, de n-Noordstraat, de Casselstraat, Onze Lieve Vrouwkruisstraat, de Overdam, en de Kleine Markt tot aan het huis van de heer burgemeester.
Banket
Om 5 uur zal het banket plaats vinden in de zalen van het stadhuis, door de stad aangeboden aande heer gouverneur.
Algemene verlichting
Alle inwoners van de stad worden gevragd om de gevel van hun huis te verlichten.
Vuurwerk
's avonds zal er een vuurwerk gehouden worden onder de leiding van de heer Ricard, door de koning gebreveteerde vuurwerkmaker. Er zal hiertoe een podium op de Grote Markt opgericht worden waarop de functionarissen zullen plaats nemen.
Woensdag 23 mei
De heer Gouverneur zal verschillende publieke initiatieven bezoeken.

Om 5 uur wordt er een bankt gehouden in de zalen van het stadhuis, opgeluisterd door de Sint Sebastiaenvereniging, het muziek van deSapeurs Pompiers, de landbouwvereniging en de Sint Barbaravereniging waarvoor de heer gouverneur de titel van erevoorzitter en van beschermlid aanvaard heeft.
Gedaan in de vergadering van het schepencollege van Poperinghe, de 1ste mei 1860.

Het jaar 1860, de 22ste mei
De heer Benoit Vrambout, gouverneur van Westvlaenderen –
de heren Charles van Renynghe, volksvertegenwoordiger, Henri van Renynghe, Felix Berten, Louis Billiau, Pierre Weens, Louis Coutteel, Charels Pharazyn, Pierre Polley, Lievin Wulleman, François Baekeroot, Charles Devos, **Charles Lebbe, Jules van Merris** etc. Henri Bonte, secretaris
Deze plechtigheid vind plaats in tegenwoordigheid van de heren Gerardot de Sermoise, ingénieur en chef van de Steenwegen in Westvlaanderen en Van Praet, conducteur en andere notabelen van de provincie.

Zoek de handtekeningen van Charles Lebbe en van Jules van Merris

Op de 17de mei 1860 meldt de krant 'Journal de Bruges':
Toekomende dinsdag begint de heer Vrambout, als gouverneur zijn rondreis in de provincie. Het eerste bezoek dat hij zal afleggen gaat naar Poperinghe. Men neemt aan dat dit ingegeven is door zijn hart. Poperinghe is zijn geboortestad en Poperinghe is hierop fier en bereid zich voor om een grote ontvangst aan hem te geven.

En in de krant de ‘Gazette van Brugge’ *vult men aan:*
Men schryft uit Poperinghe: Aenzienlyke toebereidselen worden hier gemaekt voor de ontvanging van onzen stadsgenoot M. Vrambout, gouverneur van Sest-Vlaenderen op 22 dezer. Overal maekt men bloemkansen en trilphbogen. Elkeen, tot welke denkwyze hy ook moge behooren, neemt hieraan deel. Men verwacht volk uit al de omliggende Belgische gemeenten en daerenboven uit die van Fransch Vlaenderen, als daer zynb Belle, Cassel, Hazebroeck, Duinkerke, Ryssel, enz.

*Een eerste verslag van deze feesten vinden we in de ‘***Journal de Bruges’** *van de 23ste mei 1860. Deze prachtige vertaling is van de hand van Pierre Bourgeois, die weliswaar klaagde dat het een ‘saaie’ tekst is – maar die er toch voor zorgde om de juiste ‘toon’ te vinden voor deze ‘romantische’ vertaling.*

VISITE DE M. LE GOUVERNEUR A POPERINGHE.
Poperinghe, 22 mai 1860.

Bezoek van de heer Gouverneur aan Poperinge

Poperinge 22 mei 1860

Er steekt iets aangrijpends, iets dat moederlijke tederheid oproept, in de toejuichingen van een stad bij het bezoek van één van haar kinderen die tot de hoogste rangen is opgeklommen dankzij zijn verdiensten. Dergelijke bejubeling doet de kilte van de officiële plechtstatigheid verbleken die hierdoor een lieflijk karakter krijgt en op een familiefeest gelijkt. Zo is het onthaal verlopen van de heer Vrambout door zijn geboortestad waar hij zijn oude moeder niet vermocht te ontmoeten maar waarvan de hele bevolking hem dit onnoemelijke gemis leek te willen doen vergeten door hem zijn zoon te noemen. Ik heb U de details beloofd van dit gebeuren waarop de heer Gouverneur niet alleen trots mag zijn maar waarover hij zich zelfs mag verheugen. Ik zal een poging ondernemen mijn belofte gestand te doen.

Het speciale konvooi verliet het station van Brugge met bestemming Poperinge omstreeks 10 uur ’s morgens. De heer Gouverneur, hoofdingenieur burggraaf (Vte = vicomte) van Nieuwpoort, secretaris van de Provincieraad, de heer Auguste Chantrell, directeur, de heer Van den Bogaerde, ingenieur van de West-Vlaamse spoorwegen, en de heer Renier, inspecteur van de opleidingscentra, namen plaats in het erekonvooi. Bij aankomst te Ieper voegde de heer Carton, arrondissementscommissaris, zich bij deze functionarissen. Om 25 over twaalven werd dit konvooi te Poperinge opgewacht. De omgeving van het station was letterlijk overspoeld door de menigte. Weldra weerklonk kanongebulder, muziek en hoerrageroep. Hevig ontroerd stapte de heer Gouverneur uit het voertuig, terwijl de heer Burgemeester hem begroette en welkom heette in naam der Gemeenteraad; hij drukte de blijdschap uit die de hele stad ervoer om hem te mogen begroeten, niet alleen als Gouverneur, maar ook als het teergeliefde kind van Poperinge. In zijn antwoord “ad rem” drukte de heer Gouverneur uit hoezeer deze stad hem nauw aan het hart ligt, zij die zoveel herinneringen oproept en getuige is geweest van zoveel prille onsterfelijke emoties; tevens beloofde hij bij te zullen dragen tot haar ontwikkeling en haar voorspoed.

Samengesteld uit alle verenigingen der stad kwam een onmetelijke stoet de eerste functionaris der provincie tegemoet met drie opvallende wagens: de eerste stelde de landbouw voor, getrokken door vier stoere paarden en geflankeerd door de leden van de landbouwcommissie. Gedragen door jongedames vermeldden schilden de namen der landbouwlaureaten met telkens de datum en het voorwerp van de gewonnen wedstrijd. De Tekenacademie had eveneens een praalwagen

laten bouwen met daarop de emblemen der kunsten. De Rederijkerskamers tenslotte verzinnebeeldden de negen Muzen.

Voltallig droegen de leerlingen van de opleidingscentra voorbeelden mee van stoffen die zij vervaardigden. De Sint-Sebastiaansgilde, die van Sint-Joris, enz., enz. volgden. De immense stoet doorliep de belangrijkste met veel smaak, pracht en praal opgesmukte straten zonder weerga. Het is moeilijk zich de overvloed aan kunstbloemen voor te stellen die voor de gelegenheid werden vervaardigd. Het volstaat te stellen dat elk huis bijgedragen had tot deze rijke oogst met de geestdrift en de spontaneïteit die dergelijke recepties luister bijzetten. Tijdslijnen en kwatrijnen waren er in overvloed! Enkele gevels waren met een uitmuntende smaak omgetoverd en versierd. Het is onmogelijk uit te drukken met welke gelukzaligheid, met welke begeestering, de heer Vrambout onthaald werd, hoe talrijk de toegestroomde menigte was om het Poperings kind dat tot het Gouverneurschap was opgeklommen te vieren en toFe te juichen.

Aangekomen bij het huis dat eertijds bewoond werd door mevrouw Vrambout sprak de heer dokter Lepoutre enkele heel sympathieke woorden, herinnerend aan de heroïsche deugden van deze in Bijbelse termen sterke vrouw die ik met genoegen aanhaal:

“Mijnheer de Gouverneur,

De nederige woning waarvoor wij ons bevinden roept in mijn ziel zovele waardevolle herinneringen op aan een oude vriendschap dat ik niet kan nalaten hier een ogenblik met u halt te houden en u uit de grond van mijn hart geluk te wensen met het feit dat u, dankzij uw buitengewone schranderheid en uw uitzonderlijke talenten, tot het hoogste ambt geroepen werd dat u tegenwoordig bekleedt.

Ik zal mij blijvend herinneren hoe wij, in dit huis dat ik zo vaak betrad, ons plachten over u te onderhouden in intieme familiaire gesprekken; hier maakte uw beminnelijke en eerbiedwaardige moeder mij aanvankelijk deelgenoot van haar vertwijfelingen en haar verwachtingen, toen het nog slechts ging over het schuchtere uitbouwen uwer loopbaan; daarna van haar blijdschap bij elke trede die u beklom. In haar ontboezemingen had zij het vooral over de vreugde die zij ondervond een waardige zoon te hebben die naarmate hij opklom op de ladder zijn moeder eerde en koesterde.

Ja, mijnheer de Gouverneur, ik hou eraan u geluk te wensen, u en uw familie, maar vooral ook uw stad omdat één van haar kinderen, een volkse spruit, gouverneur geworden is van één van beide Vlaanderens.”

De stoet vervolgde haar weg naar het huis van de heer burgemeester van Renynghe, waar aansluitend recepties werden gehouden.

Om drie uur werd de stoet weer samengesteld voor de eerstesteenlegging van de internationale weg van Poperinge over Reningelst, Westouter en Loker richting Belle.

De heer Burgemeester hield bij deze gelegenheid volgende toespraak:

“Mijne heren,

De weg waarvoor de heer Gouverneur straks de eerste steen zal leggen zal niet alleen de ontwikkeling van onze handel, industrie en landbouw ten goede komen, zij zal ook de dagelijkse contacten vergemakkelijken tussen de drie gemeenten die deel uitmaken van dit kanton.

Als men erbij stilstaat dat gedurende twee derden van het jaar de wegen die deze gemeenten met elkaar verbinden praktisch onbruikbaar zijn, dan waardeert men dus te meer de weldaden die deze steenweg deze gemeenten zal bijbrengen.

Het moet duidelijk zijn dat betrokken gemeenten bijdragen geleverd hebben die getuigden van veel vrijgevigheid en die hun krachten zelfs te boven gingen om deze weg te bekomen, een internationale weg, die een nieuwe uitweg zal bieden voor de spoorweg en voor de wegen van West-Vleteren en Duinkerke.

Ondanks de enorme opofferingen die deze gemeenten zich getroost hebben voor deze weg en hoewel zij van algemeen nut zou zijn hebben de gemeenten veel moeite gehad om haar als rijksweg te laten erkennen.

Gesteund door onze waardige medeburger en toenmalig lid van de Bestendige Deputatie, de heer Vrambout die nu zo hoog geplaatst is, hebben wij de erkenning verkregen door het Rijk; daarom is niemand beter dan hij geplaatst om er de eerste steen van te leggen.

Mijne heren, wij denken de trouwe spreekbuizen te zijn van onze medeburgers door hier onze erkentelijkheid te uiten jegens de heer hoofdingenieur en de geachte functionarissen onder zijn leiding voor de ijver en de intelligentie waarvan zij blijk hebben gegeven voor de uitvoering van deze nieuwe steenweg.

Leve de heer Gouverneur! Leve de heer hoofdingenieur!”

Bij zijn antwoord benadrukte de heer Gouverneur hoe de wegen bijdragen tot de welvaart van de bevolking en welke ontwikkelingsmogelijkheden zij inhouden voor handelaars en neringdoeners. Hij betreurde de vertragingen bij de uitvoering van de werken die slechts toe te schrijven zijn aan moeilijkheden die de administratie niet kon voorzien bij de levering van materialen. Hij zou alles in het werk stellen opdat de weg spoedig voltooid zou zijn. De eerst steen werd toen gelegd door het hoofd van de Provincie.

Om vijf uur begaf de heer Gouverneur zich naar het banket, samen met hoogwaardigheidsbekleders en genodigden, gehouden in één der zalen van het Stadhuis. Het menu was toevertrouwd aan de heer Aubry van Gent en liet niets te wensen over, ook de wijnen niet. 65 gasten namen deel aan dit banket. Aan de rechterhand van de heer Gouverneur namen plaats: de heer Burgemeester, baron Mazeman, senator, de heer hoofdingenieur der Provincie en de heer de Florisonne, volksvertegenwoordiger. Aan zijn linkerhand, de heer Carton, arrondissementscommissaris, de heer Vanden Peereboom, burgemeester van de stad Ieper en volksvertegenwoordiger, de heer Chantrell, directeur van de West-Vlaamse spoorwegen.

Een eerste heildronk werd uitgebracht door de heer Burgemeester: “Op de Koning die ons een Poperings kind als Gouverneur heeft geschonken en die, door zijn wijsheid, ons laat genieten van ruime vrijheden en geluk die alle volkeren ons benijden.”

De heer Burgemeester bracht ook een tweede heilsdronk uit op de heer Gouverneur waarbij hij zich in volgende bewoordingen uitdrukte:

“Mijne heren,

Mij valt de eer te beurt een tweede heilsdronk uit te brengen, die u met het grootste welbehagen zult onthalen, op onze waardige medeburger ter ere van wie wij dit feest, een familiefeest als het ware, met veel geestdrift en spontaneïteit organiseren, de heer Vrambout, Gouverneur van West-Vlaanderen. Met de medewerking van deze hoge functionaris en die van zijn geëerde voorgangers, werd onze stad veel gunsten verleend. Vóór 1850 was zij als het ware onterfd; sinds die gedenkwaardige periode, in een tijdperk van vrijheid, heeft zij vier nieuwe wegen bekomen, de restauratie van haar monumenten en, vooral, een spoorlijn.

Maar, wil onze stad een deel van haar vroegere luister heroveren, dan ontbreekt een belangrijke schakel, het uitdiepen van haar vroegere kanaal. Voor de uitvoering van dit omvangrijk

kunstwerk rekenen wij op de steun van de heer Gouverneur want, in onze diepste overtuiging, zal hij zich een kind van Poperinge blijven noemen.

Laten wij het glas heffen op onze waardige medeburger, de heer Gouverneur van West-Vlaanderen."

In een toespraak "ad rem" drukte de heer Gouverneur opnieuw zijn genoegen uit te vertoeven onder zijn medeburgers en in de mogelijkheid gesteld te worden te bewijzen, anders dan door vrome wensen, hoezeer hij zich betrokken voelt bij de voorspoed van zijn geboortestad die op deze dag blijk geeft van een schitterende en vriendelijke gastvrijheid. Hij herinnerde eraan dat hij zijn eerste stappen in zijn bestuurlijke loopbaan gezet heeft in de Gemeenteraad van Poperinge, daarna in de Provincieraad. Gedragen door zijn medeburgers is hij hen zijn verheffing tot deze twee gekozen raden verschuldigd. Daarom zou hij al het mogelijke doen voor de stad en het kanton Poperinge; zijn sympathieën en zijn erkentelijkheid spoorden hem hiertoe aan als een zoete plicht. Voor hen zou hij altijd de Vrambout zijn van weleer.

De heer Gouverneur wenste de stad geluk met haar verwezenlijkingen, waarvan de spoorweg de belangrijkste is omdat zij de sleutel vormt voor alle andere. Tenslotte bedankte hij uitvoerig voor de briljante ontvangst die hem te beurt was gevallen. Nooit, zo verzekerde hij, had hij zich zo gelukkig gevoeld.

Deze toespraak werd vaak onderbroken door het applaus van de toehoorders.

Schepen Berten bracht daarna een heilsdronk uit op de heer hoofdingenieur, die in de meest aan de omstandigheden aangepaste bewoordingen repliceerde. De heer Burgemeester bracht nadien een heilsdronk uit op de genodigden. De heer Carton, arrondissementscommissaris, hief het glas op alle kinderen van Poperinge.

's Namiddags, dankzij de bereidwillige medewerking van de heer directeur der West-Vlaamse spoorwegen die speciale konvooien had samengesteld, kwam een menigte vreemdelingen te Poperinge aan: allen waren vol lof over de straatversieringen. Om halfelf werd een mooi vuurwerk aangestoken door de heer Ricard, vuurwerkmaker des Konings, onder de toejuichingen van de talrijke menigte waartussen de heer Vrambout zich onophoudelijk mengde.

Morgen bieden de Brandweer, de Landbouwcommissie en de Rederijkerskamer gezamenlijk de heer Gouverneur een banket aan. In de voormiddag zal deze hoge functionaris de openbare instellingen bezoeken.

U ziet, Mijnheer, dat deze eerste dag goed gevuld was, niet met kille officiële plechtigheden die tot de ogen spreken en niet tot het hart, maar met uitdrukkingen van waarachtige sympathie zoals alleen ouders richten tot hun geliefde zoon waarvan zij de eerste schreden begeleid hebben en die hen later op zijn beurt begeleidt. Ongetwijfeld heb ik menig detail over het hoofd gezien maar ik zal niet op deze valse noot eindigen. Het konvooi wacht op mijn brief. Het is met niemand inschikkelijk en wacht op niemand. Laat mij volstaan met te zeggen dat ik zeker ben dat het niet op mijn brief zal wachten en moet hierbij haastig afronden.

Met de meeste hoogachting, …

VISITE DE M. LE GOUVERNEUR A POPERINGHE.

Poperinghe, 23 mai.

Bezoek van de heer Gouverneur aan Poperinge

Poperinge 23 mei 1860

Ik ben ruim te laat maar, moest u weten welke zware beslommeringen mij achtervolgd hebben sinds mijn verblijf alhier en welke stappen ik moest ondernemen om de oorsprong van een gezegde te achterhalen die de gemeente betreft waar ik tijdelijk verblijf, dan zou u begrijpen waarom mijn brief u een beetje laat toekomt.Ik meen dat het Alexandre Dumas was die expres de reis ondernomen heeft naar Monaco om de oorsprong van de fameuze contradans te kennen, de enige trouwens die Napoleon de Grote danste, volgens de *Memoires* van de hertogin d'Abrantes. U weet wel:

A la Monaco, L'on chasse, l'on déchasse,
A la Monaco, L'on chasse dos à dos.

Naar het schijnt huldigt men in Monaco nog steeds de chassé-croisé. Wat er ook van zij, ik was geprikkeld om de oorsprong te kennen van deze zegswijze die gemeengoed is bij dominospelers en hen naar Poperinge stuurt als ze geen enkel punt halen. Waarom naar Poperinge, bedacht ik mij, en niet naar een andere plaats? Ik heb mijn reis te baat genomen om een licht te werpen op deze kwestie; uw lezers zullen ongetwijfeld verheugd zijn de uitkomst van mijn onderzoek te kennen.

Er was eens … Komaan zeg, men zal beweren dat ik een sprookje aan het brengen ben, en dat zou best wel eens kunnen daar wat ik hier allemaal te zien krijg de laatste twee dagen sprookjesachtig is; wat kan men anders zeggen wanneer men een stad ontdekt die volledig opgesmukt is met bloemen, slingers en verlichtingen?

Maar, terug naar ons uitgangspunt: eertijds – i.e. in een tijdperk waar, in tegenstelling tot nu, geleerden en wetenschap nog schaars waren – was er in Poperinge een Academie. Men beweert zelfs dat zij Richelieu op het idee bracht de Académie Française op te richten. Er was dus een Academie samengesteld uit diepzinnige personages – ik weet niet zeker of ze met veertig waren – die, al dan niet terecht, geacht werden het vermogen te bezitten om gekheid te genezen. Welnu, al wie min of meer kierewiet was, al wie een klap van de molen had gekregen – de stoommachine was immers nog niet uitgevonden – spoedde zich naar Poperinge om van deze academici een handoplegging te bekomen. Men vermeldt niet of ze genezen terugkeerden. Maar dat is een pietluttig detail: de behandeling resulteert niet altijd in genezing, vraag het maar aan de heren van de geneeskundige faculteit. Welnu, om geen enkel punt te scoren in het dominospel, dat diepzinnige combinaties inhoudt, moet men wel een losbol zijn. Door het gezegde losjes te interpreteren heeft men de gewoonte aangenomen ongelukkige spelers naar Poperinge door te verwijzen. Dat heb ik vernomen in kringen die beweren goed ingelicht te zijn. Maar, nu ik eraan denk, en als Poperinge slechts een spelacademie had gehad? Twijfel besluipt mij opnieuw. Wellicht moet ik een nieuwe reis ondernemen ofwel een prijsvraag uitschrijven.

In mijn laatste brief heb ik het weinig over de stad zelf gehad, terwijl zij alle aandacht verdient. In Poperinge wordt druk hoppe verhandeld aangeleverd uit aangrenzende gemeenten en beroemd in heel België alsook in het buitenland. Het Stadhuis is een merkwaardig bouwwerk. – Deze stad, oorspronkelijk *Poperingahem* en *Poperinghem* genoemd (*verblijfplaats van Popo in de wei*), kwam in 658 of 668, in het bezit van de abdij van Sint-Bertinus nabij Sint-Omaars. Een oorkonde uit 877 van Karel de Kale bevestigde het eigendomsrecht van de abdij. De stad behoorde al tot de steden van Vlaanderen in 1147, toen zij haar eerste *Keure* of stadsoorkonde ontving. Verscheidene privileges werden haar toegekend in 1187 door de Vlaamse graaf Filips van de Elzas. In de XIIIe eeuw had zij aanzienlijke laken- en keperstoffabrieken. Zij werd geplunderd en in brand gestoken in 1382 door de troepen van de Franse koning Karel VI omdat zij de zijde gekozen had van Van Artevelde. Zij werd opnieuw verwoest en aan de vlammen overgeleverd door de Engelsen in 1436 tijdens de oorlog die Filips de Goede tegen hen voerde. Zij kreeg nog twee keren af te rekenen met verschrikkelijke branden die haar grotendeels in de as legden, de ene in 1513, de andere in 1563.

Oorlogen en branden hebben haar geboetseerd tot wat ze nu is.

Maar laten we terugkeren naar het ernstige onderwerp van mijn brief. Ik stel vast dat ik uit vrees de posttrein te missen, nauwelijks iets verteld heb over het vuurwerk; het was nochtans schitterend. Zelfs de grootste steden hebben er nooit zo één meegemaakt. Het meesterstuk was een ster te midden waarvan de initialen prijkten van de heer Vrambout. Een bijzondere attentie was de volgende: de vuurwerkmeester had de zaken zo ingericht dat de heer Gouverneur het vuurwerk in gang kon steken d.m.v. een draad die hij hem aanreikte.

De algemene verlichting was niet minder schitterend: zonder uitzondering vierden rijken en armen de intrede van het kind van de oude stad. De straten zagen zwart van het volk. De heer Gouverneur heeft ze allemaal doorlopen toen het al redelijk laat was, net voor hij ging overnachten bij de heer Burgemeester.

Vandaag grepen de bezoeken plaats aan de openbare instellingen; de heer Gouverneur was vergezeld door de heer van Renynghe, burgemeester en volksvertegenwoordiger van de stad, de leden van het stadsbestuur, en de heer Renier, inspecteur van de opleidingscentra. Achtereenvolgens begaf men zich naar het hospitaal, het tehuis voor bejaarden en wezen, verscheidene kerken waar de geestelijkheid de heer Gouverneur onthaalde, de rijkswachtkazerne. In het weeshuis, waar alles piekfijn geordend was, bracht de heer Gouverneur hulde aan de overste die met evenveel zelfverloochening als toewijding en schranderheid deze instelling bestuurt die zij vermocht op te richten op de best mogelijke gronden, in samenwerking met de commissie, zodat de toekomst van de aan haar moederlijke zorgen toevertrouwde kinderen door niet aflatend labeur verzekerd kan worden.

Merkwaardig is dat in de Poperingse scholen het schitterende idee wordt toegepast om jonge vrouwelijke wezen en arme meisjes allerhande handwerk aan te leren: snit en naad, breiwerk, stopwerk. Zo maakt men van hen uitstekende linnenvrouwen en huismeiden.

Het bezoek aan de opleidingscentra was bijzonder interessant: de heer Gouverneur aanschouwde er alle ambachten in bedrijvigheid. Men vervaardigt er allerhande stoffen zoals katoen, molton, zeil enz. In de tweede werkplaats worden tapijten gemaakt uit koeienhaar. Eén van de jongste wevers hield een toespraak waarin hij, ten overstaan van de heer Gouverneur, getuigde over hun erkentelijkheid dat de Staat een school had ingericht waar zij konden leren eerbaar in hun levensonderhoud te voorzien. Hij bedankte de heer Vrambout hen met een bezoek te vereren.

In het brandweerarsenaal werd de heer Gouverneur opgewacht door de heer kapitein Van Merris, commandant van de compagnie. De uitstekende speelschaar van dit korps bracht dit bezoek de nodige luister bij.

De onderwijsinstellingen werden ook bedacht met een officieel bezoek, maar de heer Vrambout hield vooral halt in het door de Staat gesteunde College, waar hem – zoals hij zich vol emotie herinnerde – vierentwintig jaar geleden de eerste beginselen van de wetenschap bijgebracht werden. De leerlingen van deze instelling zongen in koor ter ere van de illustere bezoeker.

In de onderscheiden instellingen die hij bezocht en waar de inrichtende machten voltallig aanwezig waren onderhield de heer Gouverneur zich met de leden over hun behoeften.

Om vijf uur greep het banket plaats aangeboden aan het hoofd der Provincie door de Sint-Sebastiaansvereniging, door de Rederijkerskamer – de Barbaristen genaamd –, de Landbouwvereniging en de muziekschaar van de Brandweer. Er waren meer dan honderd genodigden. De heer Conscience was aanwezig als lid van de Rederijkerskamer.

De heer Vrambout bracht de eerste heilsdronk uit op de Koning; de voorzitters van de vier verenigingen hieven het glas op de heer Gouverneur die telkens “ad rem” antwoordde.

Zonder even luisterrijk te zijn als het officiële banket van de dag voordien droeg dit feest de stempel van welwillende hartelijkheid die het bijzonder aangenaam maakte. Het liep omstreeks negen uur ten einde.

De heer Vrambout liet even zijn officiële rol van hoogwaardigheidsbekleder achter zich en besteedde de rest van de avond alle aandacht aan zijn familie die bijzonder trots was één van haar leden het middelpunt te zien uitmaken van zo een schitterende ontvangst. Zij was bovenal opgetogen in hem nog steeds dezelfde hartelijkheid en genegenheid terug te vinden.

De heer Gouverneur droeg de heer Burgemeester op de inwoners van Poperinge in zijn naam te bedanken voor de schitterende ontvangst die zij hem hadden bezorgd. Morgenochtend vertrekt hij naar Brugge.

Sta mij toe, vooraleer deze ellenlange brief af te sluiten, te benadrukken hoezeer deze twee aangename dagen mij zullen bijblijven. Nooit werden mooiere en schitterendere feesten gehouden. De bezoekers nemen ongetwijfeld aan dat een functionaris wel in zeer hoge mate algemene waardering en erkenning moet verdienen voor zo een warm onthaal.

Hoogachtend,

Een kleine aanvulling bij de brief onzer verslaggever: de heer Gouverneur verliet Poperinge om 10 uur. Normaal zou hij de trein nemen richting Kortrijk, maar de heer Cantrell, directeur van de spoorwegen, stelde welwillend een speciaal konvooi te zijner beschikking dat hem in 58 minuten naar Brugge bracht.

We gingen ook eens naar de plaats kijken waar zijn geboortehuis gestaan heeft op het Bertenplein.

En er is nu ook een plein – in de vroeger Papelangemeers - naar hem genoemd:

29 januari 1870 – ’t Jaer 30
Correspondentien
Poperinghe den 27 january 1870

Lofdigt van de vlaemsche boeren.

Komt die den landbouw mint, komt lieve Vlaenderlingen
Komt zonder vleyery van uwe boeren zingen
Den lang verdienden lof, den roem van akkerlien
Wiens weerga niet en word op ’s werelds bol gezien
Ja, geenen sterveling van by of verre standen
Kent zay, spit of ploegkonst nog en bedreigt de landen
Gelyk den vlaemschen boer. Nog Frans, nog Italiaens,
Nog schrand’ren Engelsman, Turk, Rs of Persiaens,
Nog den Chineeser zelfs en kan hun evenaren
Men zag in d’akkerkonst nooyt volk zoo ervaren.
De kennis van het land en hunne neerstigheyd,
Zyn iets waer door men uyt alle landslien scheyd.
Van ’s morgens eer de zon voorzend de dagraed wolken,
Al eer den nagt begint voor d’onderaersche volken,
Den boer staet op, wascht zich, valt op de knien, bid God,
Zegt vrouwe melkt de loen, knegt gaet naer ’t zwingelkot.
Hy neemt de spa en gaet al schuyffelen naer de streken,
Alwaer – tot zyn verdriet – de zwarte mollen steken.
Daer staet hy op den loer, en dikwils voor den dagt,
Tien mollen of meer geeft hy den laetsten slag.
Van zoo haest dat men d’helder zon ziet d’eerste stralen zenden,
Het werkvolk komt uyt, verdeelt in snelle benden,
De delvers werken hier, de vetters werken daer,
En op de vlasgaerd knielt in ré de kruyers schaer,
De desschers vol van moed gaen naer hunne scheuren,
De koeyen naer de wee, de peerden gaen labeuren,
En door den toom bestiert me nzeit ze vooren snien,
Waerin men niet en kan de minste grkomte zien.
Elk wekrt, lacht, klapt, verheugdt of oeffent zyne stemmen,
Men hoort ten allen kant naer d’hemel kruyn opklemmen,
Den zoeten aeriarauw der wagters van de koen,
En ’t huylend vee vult zig met mals en jeugdig groen,
Erwyl den anderen boer capoenen snyt en vet
Die men voor cierpateel op ’s konings tafel zet
De kalvers die men kweekt in ’t ronde der stad Meenen,
Die geven zoo teer vleesch als God uit kan verleenen,
de Roozebekens zwyns of die van daer omtrent,
die geven schoonderr vleesch als ’t geen dat men ons zend.
Melk eyers, groensel, boter, kaes op merkt en ander dagen,
Ziet men het boerenvolk naer steden en dorpen dragen,
Door modder en door slyk, door regen en door sneeuw,
Den boer als muyl gelaen trekt op als eenen leeuw

Zegt zyn ’t de boeren niet die dorp en steden spyzen?
En kan er ooit iemand genoeg die menschen pryzen.
De schoone peerden die ‘m aen d’heerens koetsen ziet
Van wie zyn zy gekweekt? Is ’t van de boeren niet?
De pluymen waerin gepolkt liggen heeren
Die te luy om op te staen, die te luy om zig te keeren;
En zyn zy niet in stad van boeren toegebragt.
En ’t is dit luys leeg goed die hn het meest veragt.
Zegt my moet elk niet aen de boeren d’eere geven,
Dat zy naer Godsgebod veel beter leeren leven?
Wanneer het zondag is gy zult onz’ akkerijen
Altoos gestigtelyk in alle diensten zien
In d’hoogemisse of wel wanneer de priesters preken,
Gy zult deze hier nooit zien roeren ofte spreken
In vespers en in lof met drift en zedigheid,
Z’aenbidden hunnen God met alle eerbiedigheid.
En schoon zy van de kerk hee lver zyn afgelegen,
En dikwyls moeten gaen door onbebaende wegen,
Tot aen de knien in r’t slyk, gy zult altoos die lien,
Ontwyffelbaer nog eerst in alle diensten zien.
‘K en wil niet spreken van d’arme lien die z’helpen
Elk weet hoe veel getraen dat deeze menschen stelpen,
Elk weet dat ’t arme volk de boeren eerst bespringt
Als ’t hout of ’t strooy ontbreekt of als den honger dwingt.
Ziet men niet daegelyks en uerelyks heele hoopen
Van schooyers frisch en groot die ons gebeurte afloopen?
En nooit en zyn te vreen al geeft den akkerman,
Uyt goe medoogengheyd meer als hy geven kan?
Maer d’Almagt en zal die herten nooit vergeten,

Neen, neen, nooyt en zullen zy
het vuer zyn ingesmeten,
Gelyk de ryke vreks die ’t geld
voor hunnen God,
Aenbidden en ook zelfs
boosaerdiglyk mé spot,
Van godsdienst en Gods kerk
op alle plaetsen spreken
D’Almogendheyd getergt zal
vroeg of laet zich vreken,
Terwyl den akkerman voor
zyne deugdzaemheyd
Van God ontvangen zal heyl
voor alle eeuwigheid.

Uit de Nieuwsbrief van Onroerend Erfgoed Vlaanderen halen we dit artikel over Wytschate:

Terug naar de oorsprong van Wijtschate

Gepubliceerd op

Archeologie

Er is dit jaar veel gegraven in Wijtschate. In de zomer was er een toevalsvondstonderzoek naar de sporen van de Eerste Wereldoorlog, die over de volledige lengte van de Hospicestraat opdoken. Recent werd het Sint-Medardusplein aangepakt, op de plaats waar de nieuwe riolering zal komen.

Vanaf de eerste kraanhap kwamen stoffelijke resten aan het licht. Deze keer niet uit de Eerste Wereldoorlog, maar wel van het vooroorlogse kerkhof van Wijtschate. Naast skeletten uit de 19de en vroege 20ste eeuw, kwam ook de oudere fase van het kerkhof aan het licht, met begravingen uit de volle middeleeuwen. Daarmee komen we dicht in de buurt van de bewoners uit de tijd van de stichting van het dorp Wijtschate.

Bij graafwerken aan de noordkant van het Sint-Medardusplein stootten arbeiders op een heel goed bewaard en ondiep archeologisch bodemarchief. Onroerend Erfgoed zette in

samenwerking met Ruben Willaert nv meteen een toevalsvondstonderzoek in gang. We verwachtten heel wat sporen uit de Eerste Wereldoorlog, maar behalve een Duitse gesneuvelde, menselijke resten van een andere gesneuvelde en een aantal obuskuilen, troffen we er nog iets helemaal anders aan: het vooroorlogse kerkhof.

Na de verwoestingen van de Eerste Wereldoorlog werd de kerk van Wijtschate niet op exact dezelfde plaats heropgebouwd. Onder het huidige wegtracé ligt nog net de rand van de 19de- en vroeg 20ste-eeuwse fase van het kerkhof. De graven met nog goed bewaarde bekistingen liggen er zeer dicht op elkaar gepakt. Als voorbereiding op de wederopbouw moet een dik pakket zijn afgegraven, voor de aanleg van het plein. Op vooroorlogse foto's zien we bovendien dat het kerkhof hoger lag dan zijn omgeving. Daarom liggen deze begravingen nu zo dicht bij het straatniveau.

De jongste begravingen snijden een oudere fase van het kerkhof, waar de graven meer verspreid liggen. En het is net deze oudere fase die een grote verrassing heeft opgeleverd, namelijk verschillende antropomorfe graven. Een antropomorf graf heeft een vorm die de menselijke omtrek sterk benadert. Het graf is het breedst aan de schouders en wordt smaller naar het voeteinde toe. Voor het hoofd werd vaak een nis uitgespaard, waarvan de bodem soms enkele centimeters hoger lag. In Vlaanderen waren antropomorfe graven in gebruik in de volle middeleeuwen, tot in de 13de eeuw. Het hoogtepunt lag in de 10de en 11de eeuw. In 23 werkdagen onderzochten we 95 graven, waarvan maar liefst 15 antropomorfe.

Oude teksten vermelden ‘Widesgada’ en ‘Widesgat’ al in de tweede helft van de 11de eeuw. De vondst van antropomorfe graven ondersteunt deze stelling, dat Wijtschate al bestond in de volle middeleeuwen. Maar wie weet heeft de parochie een nog oudere oorsprong? Sint-Medardus, de patroonheilige van (zowel de vooroorlogse als de naoorlogse) kerk is immers een heilige uit de 5de - 6de eeuw, de vroege middeleeuwen. Verdere studie zal hierover hopelijk nieuwe inzichten opleveren. De vondst van de antropomorfe graven brengt ons alleszins terug tot de oudste dorpsfase die we tot nu toe kennen. Het is alvast een fijn nieuwtje over de dorpsgeschiedenis van Wijtschate, en interessant voor historisch dorpskernonderzoek in het algemeen!

Een vreugdevol, zachtmoedig en heeerlijk 2021 gewenst !